

Letteratura

L-arċipelagu tal-Gulag

Anki rieqda int tħellahni.

Hekk kiteb il-poeta Alexander Blok fil-poežija tieghu *Ir-Russja*. U huwa propriju f'din l-art kbira u vasta, f'din id-dinja żgħira u tant meraviljuża li nsibu l-amalgamazzjoni ta' ghexieren ta' kulturi u razez ta' nies differenti: inhosa fonda li tgħaqqaq fiha ingredjenti ta' kull sugu u għamlu.

Ir-Russja tat-hafna teżori lid-dinja, imma hi partikolarmen magħrufa ghall-iġġanti tal-letteratura. L-aktar magħrufin fosthom huma l-poeta Pushkin u l-kittieba Fyodor Dostoevsky u Leo Tolstoy. Imma s-seklu għoxix, minbarra l-isvolti fil-progress teknoloġiku u l-famuzi għixer qerrieda tieghu, tana wkoll kittieba bhal Aleksandr Solzhenitsyn (1918-), li pprova johrog għad-dawl tad-dinja kollha avvenimenti li l-bqija kien ikun diffiċċi hafna għalina biex nisimgħu bilhom. Grazzi għal dan il-kittieb, sirna nafu li l-quċċata tal-mohqrira ma lahquiħex in-Nazisti biss. Tikkontesta għat-titlu ta' ‘Princēp tad-Dlam’ kien hemm figura ewlenja oħra barra dik ta’ Hitler.

Stalin u l-Gulag

Fl-1924 Josef Stalin lahaq kap ta’ l-Unjoni Sovjetika. Hu immedjatament intefha b’ruhu u b’għismu wara l-idea ta’ ‘soċjalizmu f’pajjiż wieħed’. Din, fi kliem ta’ Sartre, kienet xi haġa “monstruza” imma neċċasjar jekk wieħed ried jissogra li jseħħi il-kollaxx tar-Rivoluzzjoni. Trotsky u oħrajn opponew din il-filosofija Stalinista li huma raw bhala theddida ghall-idea Marxista tat-twaqqif tal-komuniżmu madwar l-Ewropa u fid-dinja

kollha. Imma Stalin għamel dak kollu li kien possibbi biex jissal vagwardja l-poter tieghu. Għalhekk huwa sar dittatur assolut u hadd ma kella d-dritt li jopponi jew li jikkritikah. Kulħadd kien jibża’ minnu u mill-apparat specjalistie tieghu: is-sistema tal-gulag.

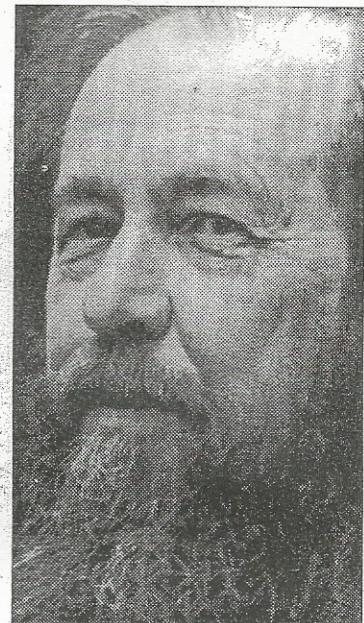
Din kienet sistema ta’ kampijiet ta’ konċentrément imxerrdin mal-pajjiż kollu. Solzhenitsyn, li qatta’ tmien snin shah jgħix f’uhud minn dawn il-kampijiet wara li kiteb kumenti derogatorji fuq Stalin, iqabbilha ma’ arċipelagu ta’ gżejjjer imxerrdin fuq bahar kbir. Fil-fatt, l-opra monumental i tieghu, *The Gulag Archipelago*, fi tliet volumi; tiddeskrivi l-mibegħda malevolenti ta’ Stalin lejn kull min kien biss suspettati li ma jirrispettax lill-gvern tieghu.

Hafna drabi f’dawn il-gulags il-bniedem kien jaqa’ f’livell tant baxx li anki kelb kien ahjar minnu. Il-prigunieri kien jgħix fuq taqbida wahda kontra l-bard, il-ġuh u l-mewwt. Dawn in-nies kienu l-iskjavu ta’ l-Unjoni Sovjetika; saħħithom kienet tinxtorob biex ittejjeb il-qaghda prekarja ta’ l-ekonomija tal-pajjiż. Miljuni mietu: għebu bhal numri li wieħed īħassar minn fuq pagħna ta’ pitazz.

It-tama

L-oppressjoni u l-miżerja li kienu jisofru l-prigunieri hija haga kbira wisq biex wieħed jiddeskriviha fi ftit paragrafi. Lil Aleksandr Solzhenitsyn hadi lu għaxar snin u aktar minn elf u tmien mitt pagħna biex ikun kapaċċi jpingi stampa li ahna nistgħu naraw imma qatt kompletament nifħmu.

Avolja huwa ktieb imdemmi bl-uġġi tal-krudeltà, *The*

Aleksandr Solzhenitsyn

Gulag Archipelago mhux, kif jaħsbu hafna, ktieb pessimista ghall-ahħar. Ghall-kuntrarju, Solzhenitsyn jemmen li huwa biss fis-sofferenza u t-tbatija li bniedem kapaċċi jsib mod biex bħall-ghasfur itir fil-gholi fi smewwiet ġoddha u mistuhi. Solzhenitsyn kelli wkoll skop edukattiv: “Kieku kien possibbi li nazzjon jifhem l-esperjenzi qarsin ta’ poplu iehor minn ktieb, kemm kien ikun aktar faċċi d-destin ta’ dan in-nazzjon u kemm problemi u żbalji jistgħu jiġu evitati.”

Il-miljuni ta’ nies li mietu taħħid l-id kiefra ta’ l-oppressjoni – kieni x’kien r-regim u l-ideologija – m’għandhomx ikunu mietu għalxejn. Għandna d-dmir li npattu għalihom. Dan nistgħu nagħmlu biss billi noħolqu dinja ahjar għalina u ġħal ta’ warajna. Ma ninjorawx il-kliem tal-filosfu Santayana: “Min ma jiftakarx fil-passat, jieħu r-riskju li jirrepeti.”